

Representantforslag 27 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande

Dokument 8:27 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen

Til Stortinget

Bakgrunn

I 2011 ble det, ifølge forskningsbarometeret, avlagt 1 329 doktorgrader i Norge. NIFU-rapport 41/2012¹⁾ dokumenterer blant annet at en god del av doktorgradsutdannede personer i Norge arbeider videre i academia, mens noen kandidater går til privat sektor. I tillegg er det slik at en del av de utenlandske statsborgerne som tar doktorgrad i Norge, returnerer til sine hjemland. Det synes imidlertid klart at relativt få doktorgradsutdannede fra norske institusjoner innehar undervisningsstillinger i grunnsopplæringen – dvs. i grunn- og videregående skole.

I en kronikk i Bergens Tidende 27. juni 2011 fremgår det at: «Av ca. 2 700 ansatte i undervisningsstillinger i den videregående skolen i Hordaland er det kun ti som har doktorgrad. Man kan anta at lignende tall også gjelder for andre fylker.» Beregninger fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) innhentet av forslagsstillerne viser at bare 111 personer med doktorgrad avlagt ved norske institusjoner var sysselsatte i grunntutdanningen i 2009, herav 34 i grunnskolen og 77 i videregående opplæring. Nasjonale tall for undervisningspersonell i norsk grunnsopplæring med doktorgrad avlagt ved utenlandske institusjoner er

ikke tilgjengelige, men det er grunn til å anta at dette ikke endrer det store bildet: Det er relativt få med doktorgrad som underviser i grunnsopplæringen.

Forslagsstillerne mener det er et selvstendig poeng å øke innslaget av doktorgradsutdannede personer i undervisningsstillinger i grunnsopplæringen, og mener at det er nødvendig med konkrete tiltak fra statlig hold for å bidra til dette.

Karriereveier

Forslagsstillerne mener at det på generelt grunnlag er nødvendig å etablere flere karriereveier for tilsatte i norsk skole. En av disse karriereveiene bør handle om akademiske kvalifikasjoner og muligheten for at man som lærer kan øke sin formelle kvalifikasjon i form av høyere akademiske grader.

Det er nødvendig å etablere flere karriereveier både innad i skolen og inn i skolen, dvs. at man bør stimulere til at lærere som allerede er i skolen tar doktorgrad, men særlig at man i større grad kan rekruttere blant potensielle lærere som allerede har doktorgrad. Dette vil være et viktig bidrag både for å øke den formelle kompetansen til undervisningspersonell i skolen og samtidig være viktig som et deltiltak for å møte den forventede lærermangelen.

Fra tidligere undersøkelser vet man at formell faglig kompetanse er svært viktig for gode læringsresultater hos elevene. Ved i større grad å rekruttere doktorgradsutdannede personer – samt stimulere til at flere som allerede er i skolen tar doktorgrad – vil man også sikre flere lærere med svært høy formell kompetanse, noe som igjen vil være gunstig for elevenes læringsutbytte.

Forslagsstillerne viser til at en av utfordringene for doktorgradsutdannede personer er at det så langt ikke har vært noen tradisjon for at disse kan ha en rolle som undervisere i grunnsopplæringen. Dette

¹⁾ NIFU, Rapport 41/2012 «Med doktorgrad i arbeidslivet: En undersøkelse basert på registerdata», Oslo (2012)

reflekteres bl.a. i lønssystemet for undervisningspersonell. I Norge har man «lektor med opprykk» som øverste lønnskategori i grunnopplæringen, hvilket innebærer at kompetanse ut over mastergrad eller høyere embetseksamen, samt praktisk-pedagogisk utdanning, ikke nødvendigvis gis uttelling hverken med tanke på lønn eller stillingstittel. Etter forslagsstillernes syn burde en person med doktorgrad og godkjent pedagogisk kompetanse tre inn i en ny lønnskategori og derigjennom også få en stillingstittel som bedre reflekterer vedkommende lærers kompetanse. Å innføre en ny lønnskategori og utvide systemet for stillingstitler vil også kunne bidra til å øke læreryrkets status. En slik endring av lønnskategoriene og stillingstitler må selvsagt gjøres i samråd med partene i skolesektoren.

Forslagsstillerne ser også for seg at man fra statlig hold kan bidra med midler slik at skoleeierne i større grad kan ansette doktorander i lærerstillinger – med høyere lønn, som reflekterer deres kompetanse. En slik modell har de valgt i Sverige, hvor den borgerlige regjeringen fra 2013 vil bevilge midler på statsbudsjettet til å innføre flere karriereveier og belønne høyere formell kompetanse hos lærerne. Etter forslagsstillerne mening bør man la seg inspirere av dette i Norge også.

Den svenske modellen

Modellen i Sverige skiller mellom «lektorer» og «førstelærere» som nye karriereveier i svensk skole, ifølge opplysninger fra Det svenske utdanningsdepartementet ²⁾:

- «Yrkesskickliga lärare ska kunna bli *förstelärare* som i allt väsentligt ska fortsätta undervisa, men också ska kunna coacha kollegor, arbeta med att förbättra undervisningen, vara huvudlärare i ett ämne eller ansvara för lärarstudier.»
- Personer med lägst licentiatexamen i ett ämne eller ämnesdidaktik ska kunna bli *lektorer*. Lektorer ska utöver undervisning kunna sprida ämneskunskaper till andra lärare eller bedriva forskning som gynnar undervisningen.»

Det gjøres oppmerksom på at den svenske «licentiatexamen» er en eksamen på forskernivå, men noe mindre omfattende enn ph.d.

Med hensyn til kostnadene for den svenske karriereveireformen er det beregnet avsatt 2,3 mrd. SEK «i statsbidrag till skolhuvudmän som anställer förstelärare eller lektorer» i perioden 2013–2016. Videre heter det at:

²⁾ Utbildningsdepartementet, «Karriärtjänster för lärare och statsbidrag för höjda lärarlöner», Pressmedelände 24. september 2012, <http://www.regeringen.se/sb/d/15615/a/200035>

«Statsbidrag utgår med högst 85 000 kronor per år för en förstelärare och högst 170 000 per år för en lektor. Medlen får endast användas till lön och sociala avgifter. Det motsvarar 5 000 kr per månad i löneökning för en förstelärare och 10 000 kr per månad för en lektor som arbetar heltid.»

Avsluttende kommentarer

Forslagsstillerne mener det er verdt å se nærmere på den svenske ordningen som er skissert over, med tanke på å utvide mulighetene for flere karriereveier både inn i og innad i norsk skole. I tillegg er det et selvstendig poeng i større grad å rekruttere allerede doktorgradsutdannede personer til undervisningsstillinger i skolen, for på denne måten å øke antallet norske lærere.

Det bør på denne bakgrunn, etter forslagsstillerne mening, gjøres et utredningsarbeid i departementets regi som skal ta sikte på at det innføres en egen karrierereform for skolesektoren fra høsten 2014. Videre bør det avsettes statlige midler til et prøveprosjekt med ekstra lønn for doktorgradsutdannede som arbeider i grunnopplæringen, med virkning fra høsten 2013.

Forslagsstillerne mener at nivået på et slikt tilskudd bør gi rom for at hver enkelt doktorgradsuttannet person i denne omgang minst mottar 5 000 kroner per måned ut over dagens høyeste lønnsnivå for undervisningspersonell. Dersom alle skoler i Norge (ca. 3 000 grunnskoler og 500 videregående skoler) skulle tilsette en doktorand med et slikt lønnstilskudd, ville budsjettbehovet (lønn og ekstrakostnader) samlet sett utgjøre ca. 277 mill. kroner per år, ifølge svar fra Finansdepartementet på spørsmål nr. 321 fra Venstres stortingsrepresentanter i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2013. Forslagsstillerne mener at et prøveprosjekt bør begrenses til et utvalg skoler, eksempelvis videregående skoler, med en estimert statlig merkostnad på ca. 40 mill. kroner.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge fram sak om flere karriereveier i skolesektoren, samt tiltak for å øke antallet doktorgradsutdannede personer inn i skolen.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for en gjennomgang og modernisering av stillingskategoriene for undervisningspersonell, slik at stillingskategoriene bedre reflekterer kompetanse

- og faglig bakgrunn. Arbeidet skal gjøres i samråd med partene i skolesektoren.
3. Stortinget ber regjeringen innføre et prøveprosjekt med ekstra lønnstilskudd for doktorgradsut-

dannede personer som underviser i grunnsopplæringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013.

19. desember 2012